

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/polityka/teksty-o-historii/40906,Marcin-Markiewicz-Oblawa-Augustowska-najwieksa-zbrodnia-na-Polakach-po-II-wojni.html>
2023-04-01, 02:46

Marcin Markiewicz: Oblawa Augustowska - największa zbrodnia na Polakach po II wojnie światowej

Najbardziej tragiczną odsłoną działań NKWD w Polsce była Oblawa Augustowska. Celem tej operacji było rozbięcie oddziałów partyzanckich operujących na pograniczu polsko-litewskim - w Puszczy Augustowskiej i na terenach do niej przyległych.

Zarówno powiat suwalski, jak i augustowski po opuszczeniu przez frontowe wojska Armii Czerwonej w styczniu 1945 r. zostały praktycznie opanowane przez podziemie niepodległościowe. Partyzantka zwalczała terenowe agendy nowej władzy i komunistyczny aparat represji. W powiecie suwalskim do końca maja 1945 r. rozbito siedemnaście z osiemnastu posterunków MO, z czternastu zarządów gmin - działały tylko dwa. Rosyjski badacz Nikita Pietrow sugeruje, że - oprócz wzmożonej aktywności podziemia - przyczyną sowieckiej operacji mogło być zabezpieczenie przejazdu Józefa Stalina na konferencję w Poczdamie. Podjęto wówczas bezprecedensowe środki ostrożności - na terytorium Polski każdy kilometr torów był strzeżony przez ośmiu, dziesięciu żołnierzy Wojsk Wewnętrznych NKWD.

Oblawa Augustowska została przeprowadzona siłami 50. armii 3. Frontu Białoruskiego oraz 62 Dywizji Wojsk Wewnętrznych NKWD. Akcją dowodzili: Zastępca Szefa Głównego Zarządu Kontrwywiadu Smiersz gen. major Iwan Gorgonow oraz Szef Zarządu Kontrwywiadu 3. Frontu Białoruskiego gen. porucznik Paweł Zielenin. W operacji brali udział również funkcjonariusze lokalnych struktur polskiego komunistycznego aparatu bezpieczeństwa i milicji oraz ich tajni współpracownicy. Ponadto w powiecie suwalskim zaangażowane zostały dwie kompanie 1. Praskiego Pułku Piechoty WP.

Między 12 a 19 lipca 1945 r. oddziały sowieckie przeprowadziły szereg lokalnych operacji, podczas których zatrzymywano zarówno ludzi podejrzanych o kontakty z partyzantką niepodległościową, jak również osoby zupełnie przypadkowe, przebywające jedynie poza swoim miejscem zamieszkania. Sposoby i okoliczności aresztowania poszczególnych osób były różne - w domach, na drogach, w pracy, na polach, niekiedy otaczano całe wsie. W Jaziewie zwołano wiejskie zebranie, a następnie zatrzymano wszystkich jego uczestników. Kilkudziesięciu partyzantów dostało się w ręce NKWD po bitwie nad jeziorem Brożane.

21 lipca 1945 r. Szef Głównego Zarządu Kontrwywiadu Smiersz Wiktor Abakumow informował ludowego komisarza spraw wewnętrznych Ławrientija Berię, że podczas oblawy zatrzymano 7049 osób, z których po przesłuchaniu (tzw. filtracji) 5115 zostało wypuszczonych. Aresztowanych Litwinów przekazano organom NKWD LRS. 592 Polaków nigdy nie wróciło do domów - zostali zamordowani i pochowani w nieznanym miejscu.

Chociaż rozstrzelania podczas podobnych operacji czekistowsko-wojskowych były normalną praktyką, to liczba eksterminowanych osób czyni z Obławy Augustowskiej największą masową zbrodnię, popełnioną na cywilach w Europie między zakończeniem II wojny światowej a wojną w byłej Jugosławii w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Do dziś nie udało się ustalić miejsca spoczynku ofiar tej zbrodni.

Fragment tekstu autorstwa Marcina Markiewicza pt. „Wyzwolenie czy okupacja?”, opublikowanego w 2016 r. albumie „Nowe zniewolenie. Obława Augustowska. Lipiec 1945” przez białostocki oddział IPN.

Список арестованных в период с 1 по 15 июля 1945 г. в районе Августовского озера.

№	Имя	Фамилия	Дата рождения	Место рождения	Профессия	Судьба
1	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
2	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
3	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
4	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
5	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
6	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
7	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
8	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
9	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит
10	Сидор	Сидор	1914	Литва	Рабочий	Убит

НАЧАЛЬНИКУ ШТАБА 3 БЕЛОРУССКОГО ФРОНТА
СВЕДЕНИЯ
 о количестве арестованных лиц и выделении билетов в
 районных органах на период с 15 по 21.7.45

1. Всего арестовано - 5096 человек.
 2. На них выделено: билетов в районных органах - 611 человек, в том числе: командир отряда "Грозь", бывший командир района Августовского района, командир роты командарм взвода - 3, командарм отряда - 5, агенты оккупации - 15, разведки билетов - 504, остальные билеты - 72, остальные агенты оккупации - 4, агенты разведки - 2.
 3. Выделены в органы "МВД" - 500 человек.

П А Н Т О В
 С т а л к у р т а м л е т а м е р т в о м
 М А Я О Р
Сидор (Сидор)

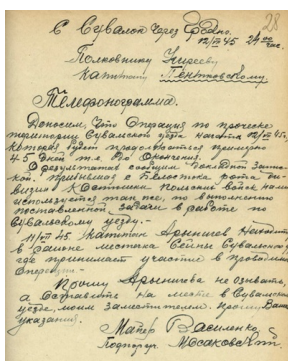
Сидор Сидор - это не человек
 это человек Сидор Сидор
 Сидор Сидор

Prace ekshumacyjne w Gibach, 1987 (zbiory)

Siedzi pośrodku mjr Franciszek Szabunia „Zemsta”, „Lechnita”

Gibach, 1987 (zbiory IPN)

Telefogram do WUBP w Biaymstoku o rozpoczęciu obławy podpisany przez mjr. Wasilenkę i ppor. Mossakowskiego, 12 VII 1945 r. (zbiory IPN)

IPN)

Ulotka, 1987 r. (zbiory IPN)

Inspektor Inspektoratu Suwalskiego AKO, 1945 r. (zbiory IPN)

Bernard Żywna (pierwszy z lewej), 33 lata, rolnik z Komaszówki. Przyszli po niego pod koniec lipca, po aresztowaniu wszystkich innych. Miał pięcioro dzieci, żona spodziewała się szóstego (zbiory IPN)